

ДОШКІЛЬНЕ ВИХОВАННЯ

7

«РАДЯНСЬКА ШКОЛА»
1990

ЗМІСТ

	Стор.
<i>Т. Петрусенко</i> — Створити в колгоспах республіки широку мережу дошкільних установ	1
<i>С. Гіль</i> — Рациональне харчування дітей раннього віку	7

З ДОСВІДУ

<i>Ц. Штейнгардт</i> — Робота з дітьми на дачі	12
<i>В. Келлер</i> — Піклуватися про здоров'я дітей протягом усього року	17
<i>Р. Глазичова</i> — Праця дітей в природі	19
<i>З. Абу</i> — Вечори самодіяльності в дитячому садку	23
<i>С. Рапопорт</i> — Хороводи та ігри з співами у дитячому садку	25
<i>С. Погореловський</i> — Хороводна	28

СТОРІНКА ДЛЯ ДІТЕЙ

<i>Є. Олендер, К. Добровольська</i> — Оленка та її маленькі друзі	29
Зайчик (сл. Л. Некрасової, муз. М. Красева)	32
Танок (муз. М. Красева)	33
Полька (муз. М. Красева)	34
<i>На допомогу вихователям колгоспних дошкільних установ</i>	
Ігри на літньому майданчику	34

ПРИРОДА НАВКОЛО НАС

<i>В. Пархоменко</i> — Липень	37
Відповіді читачам	39

ПЕДАГОГІЧНЕ ЖИТТЯ

<i>О. Фролова</i> — VI науково-практична конференція дошкільних працівників м. Києва	44
<i>С. Абрамсон</i> — Університет для працівників дошкільних закладів	45
<i>Г. Т.</i> — Конференція читачів журналу «Дошкільне виховання»	45
<i>О. Фадєєва</i> — В дитячому садку заводу «Трудовой Октябрь» м. Сімферополя	46
<i>К. Андрєєва, С. Гольдберг</i> — Батьківські конференції	46
<i>Л. Сияцька</i> — Методичний листок — трибуна передового досвіду вчителів	47

Редакційна колегія:

*Д. О. Дорохова, Н. О. Красіна, Н. Ю. Переверзева, Є. К. Сухенко,
Г. І. Сушан (головний редактор), П. С. Ходченко, Т. І. Цвєлих,
П. Р. Чамата, М. Є. Шевченко.*

Журнал «Дошкольное воспитание»
(на українском языке).

Техн. редактор <i>О. О. Чала.</i>	Коректор <i>М. М. Толстой.</i>
-----------------------------------	--------------------------------

Адреса редакції: Київ, Ново-Павлівська, 5. Тел. 5-21-29, дод. 3-12.

БФ 17749. Замовлення К-232. Тираж 16 060. Друк. арк. 3. Обл.-видавн. арк. 4,9.
Формат паперу 70×108¹/₁₆. Підписано до друку 1.VII 1960.

Київська обласна друкарня, вул. Леніна, 19.

З Д О С В І Д У

Робота з дітьми на дачі

Ц. ШТЕЙНГАРДТ

Літо — найкраща пора року для найефективнішого використання природних факторів з метою зміцнення здоров'я дітей. Особливо важливо доцільно використати час перебування дітей на дачі. Необхідно з перших днів життя на дачі забезпечити рівний, спокійний, радісний настрій дітей, особливо у маленьких дошкільників, які вперше з сім'ї потрапили в нову обстановку. Так, ми стараємося, щоб на дачі з дітьми працювали ті ж самі вихователі, няні, які працювали з ними раніше. Розподіляючи дітей по спальнях, враховували їх особливості, поведінку, симпатії і дружбу, навіть сусідство по квартирі.

Весь дитячий колектив з цікавістю брав участь у підготовці до виїзду на дачу. Так, наприклад, діти допомагали упаковувати іграшки, їм навіть дозволялося взяти з собою улюблену іграшку з дому. Це об'єднувало дітей і підвищувало їх настрій.

Щоб зробити життя дітей на дачі цікавим, веселим, змістовним і корисним для здоров'я, ми особливу увагу приділили ознайомленню з оточуючим.

Ми прагнули підтримувати інтерес новизни перших днів, щоб кожне спостереження природи збуджувало у дітей допитливість, інтерес, поширювало їх кругозір. Заздалегідь самі визначали, з чим будемо знайомити всіх дітей, виділяли цікаві об'єкти для ознайомлення з ними дітей різних вікових груп;

враховували навантаження і форму проведення екскурсії, прогулянки, спостережень. Так, загальним для всіх груп було відвідання квітництва, але мета його була різна. Старші діти ознайомлювались з новими видами квітів, спостерігали працю дорослих: поливку, прополювання, висаджування рослин в ґрунт і з ґрунту. Кожна дитина одержувала одну квітку, яку вона сама висаджувала у вазон, доглядала її все літо, щоб передати потім школі. Молодші діти робили прогулянки на квітництво, де спостерігали поливку, складання букетів для відправки у магазини для квітів. Спільним об'єктом для відвідувань дітей всіх груп був піонерський табір. Старші діти спостерігали день піонера, лінійку, брали участь у святах; середні — були присутні на святах; молодші — ходили у гості до піонерів. Особливе враження на них справили піонерські палатки. Вони всім розповідали, як красиво у піонерів у палатках. Окремим об'єктом для ознайомлення дітей старшої групи було гончарне виробництво, де діти спостерігали виробництво вазонів. Старші діти побували ще й на пасіці. Всі діти ходили на луг, бували у фруктовому саду, відвідали ферми. Намічені нами об'єкти для спостереження закріплювали знання дітей, одержані раніш, на живому конкретному матеріалі.

При кожному дачному селищі можна знайти кілька об'єктів, спостереження яких провадиться про-

тягом певного часу — два-три відвідування. При повторному відвідуванні завжди відмічали щось нове, помічали зміни, досягнення і знали, що це відбувається завдяки наполегливій і відповідальній праці людини. Такі спостереження над роботою людини в природі влітку особливо цінні для дітей своєю переконливістю і очевидністю. Спостереження ці закріплювалися художнім матеріалом (читання оповідань, віршів), фіксувалися в розповідях, малюнках, у ліпленні дітей.

Якщо робота по ознайомленню з навколишнім проводилась за планом, але не щодня, то труд дітей провадився систематично, щоденно. В умовах життя на дачі обов'язки чергових у спальнях, їдальнях дещо поширювались і ускладнювались. У всіх дітей з'являлись нові обов'язки: пришити гудзики, випрасувати стрічки, комірчики та ін. Діти одержували окремі трудові завдання: прикрасити кімнати букетами квітів, сплести з листя гірлянди та ін.

Робота на городі та в квітнику провадилась вранці, а також увечері, коли спадала спека.

Інтерес до роботи на городі у дітей був дуже великий. З першого ж дня перебування на дачі кожна група знала свою ділянку, з якої вона в кінці літа збере врожай. Особливо радував і захоплював дітей буйний ріст городини, яку вони посадили і посіяли. Коли на грядках з'явилися бур'яни, старші діти познайомилися з новим видом роботи — прополюванням. Вихователь поставив перед ними завдання: вміти відрізняти культурні рослини від бур'янів, виривати бур'ян обов'язково з корінцем, прибирати його після прополювання, вміти поливати рослини. Діти з великим інтересом працювали. Вони ділилися враженнями з дорослими, між собою, радились, як краще зробити, допомагали один одному. Створювалась атмосфера співробітництва, зміцнювались товариські взаємовідносини. Урожай дитячого городу був хороший. Діти постачали нашу

кухню редискою, цибулею та іншими овочами. Коли приїжджали батьки, вони показували їм свій город і з гордістю розповідали про роботу на ньому. Перед від'їздом з дачі ми влаштовували свято врожаю. На свято були запрошені батьки дітей старших груп. Діти показали їм, як чисто знятий врожай з городу. Потім пішли на квітники, які прекрасно розрослися. В залі були виставлені зразки вирощених дітьми овочів і квітів. Діти розповідали про свою роботу, про те, як дорослі доглядають за рослинами в квітництві і на городі підсобного господарства, де вони не раз побували. Потім читали вірші, співали пісні, загадували загадки. Батьків частували гарбузовою кашею та вінегретом, приготовленим з овочів свого врожаю. Для всіх дітей і гостей в цей день після денного сну силами старших дітей була поставлена опера «Ріпка». В кінці свята персонажі казки частували всіх присутніх пирогами з начинкою з моркви і капусти. День врожаю пройшов дуже весело. Через тиждень діти повертались додому. Кожен віз у подарунок батькам те, що виростили ми на городі та в квітнику: головку капусти, помідори, соняшник, качан кукурудзи, букети квітів.

Планомірна, правильно організована робота дітей в квітнику і на городі сприяла вихованню свідомої дисципліни, їх товаришким взаємовідносинам. Одночасно вона сприяла загартовуванню організму, зміцненню здоров'я дітей.

Своєрідних форм набувала літом і наша робота в живому куточку. З міста ми привезли 2-х білок, голуба і голубку, черепаху, кролів. Наші тварини багато років жили в нас у місті, діти звикли доглядати за ними. Але в умовах дачі їм було набагато цікавіше спостерігати, як граються кролики на волі, як далеко відлітають голуби і повертаються назад. Одного разу піонери сусіднього табору знайшли у лісі і подарували нашим дітям трьох маленьких їжачків. Влаштували ми їх у пустій клітці. Але їжачки нічо-

го не їли. Лісничий нам сказав, що мати знайде своїх їжачків і віднесе їх в нору. І дійсно, через день ми помітили, що до клітки виритий прохід і одного їжачка немає, а на другу ніч не стало і решти звіряток. Був і такий випадок. Одного разу повернулася тільки голубка, голуба не було. Ми з дітьми бачили, що вона нічого не їсть, сумує. А рано вранці діти побачили, що на гілці дерева сидять голуб і голубка і воркують. Такі випадки служили нам матеріалом для бесід про поведінку тварин і птахів, які справляли на дітей велике враження.

Ми використовували кожен нагоду, щоб наблизити дітей до природи, дати можливість відчуття її красу, дізнатися про життя тварин в природних умовах.

Щоденні прогулянки в ліс давали дітям багатий матеріал для спостережень, збагачували їх знання. Кожна комашка, жучок, знайдений під корою дерева, викликає їх допитливість, радість. Діти з захопленням збирали суниці, гриби. В спостереженнях закріплювались їх уявлення про різні породи дерев, діти навчилися відрізняти траву від моху, їстівні гриби від отруйних, розпізнавали горбок, гірку, лужок, сонячні та затінені місця. Вони привчалися бачити красу лісу, прислухатися до лісових звуків і розрізняти їх, вчилися берегти ліс: не ламати молоді насадження, не смітити, не топтати траву. Ліс захоплював дітей своєю різноманітністю фарб, звуків, своїми мешканцями. Це збагачувало уяву дітей, знаходило відображення у їх розповідях та малюнках. Наскільки збагачують дітей безпосередні враження, підтверджує такий приклад. Якось у пізні сутінки діти з веранди дивилися на ліс. Ми запропонували їм розповісти про нього. Діти почали говорити, що в лісі темно, хтось кричить, а Іра навіть сказала, що ввечері по лісу ходить баба-яга, а Валерик додав, що мама говорила, що в лісі ввечері страшно, там ходять вовки. Ми, зрозуміло, постаралися довести помилковість таких тверджень. Але

дехто з дітей все ж таки казав, що в лісі хтось є, ховається в кущах. Ми запропонували дітям піти ввечері на прогулянку в ліс. Вони охоче погодились. Ми пояснили дітям, що в лісі темно, іноді неприємно закричить сова, іноді впаде шишка або суха гілка і т. д., але нічого страшного там немає. Наступного дня, коли стемніло, ми разом з дітьми відправились у ліс, взявши з собою 2 ліхтарі. Діти спочатку йшли боязко, оглядалися, але згодом почали почувати себе впевненіше, рухатися сміливіше. Всі ми вслухалися в вечірню тишу лісу, тріск сухих гілок, шелест польоту поодиноких птахів, і дітям зовсім не було боязко. Поверталися з лісу дуже задоволеними, сповненими вражень. Наступного дня на пропозицію розповісти про ліс в сутінках діти дуже цікаво розказували про те, що в лісі ввечері дуже тихо, птахи стомилися і сплять, а поворухнуться білочка — і впаде суха гілка, а коли ходиш, здається, що дерева розходяться, начебто відкриваючи шлях, а найголовніше — зовсім не страшно. Жодне дитяче спостереження ми не залишали без уваги дорослих, намагалися дати пояснення, задовольнити дитячу допитливість. Тут, у безпосередній близькості з природою можна багато в чому переконати дитину, довести їй помилковість різних забобонів.

Одним з найулюбленіших занять дітей в лісі було будівництво куреня, в якому вони організовували дуже цікаві творчі ігри. Лісничий привіз нам сухий хворост, з якого діти будували будівлі для ігор. Сюди вони приносили різні іграшки, ляльки. В куренях влаштовували дитячий садок, гараж, тваринницьку ферму та ін. В лісі ж проводились і рухливі ігри, заняття гімнастичними вправами. Тривале перебування в лісі благотворно впливало на нервову систему дітей, і навіть найбільш збудливі діти ставали спокійнішими і врівноваженишими.

Під час перебування дітей на дачі підтримувався тісний зв'язок

з сім'єю. Побачення дозволялись один раз на два тижні по неділях. За 75 днів батьки побували в нас 5 раз. Перше побачення було призначене через тиждень після приїзду дітей на дачу, останнє — за кілька днів до від'їзду. Були спроби окремих батьків порушити встановлений порядок, але ми рішуче відмовили їм у побаченнях. Режим у дні побачень не порушувався: ми провадили і денний сон, тому що вважали втомливим для дітей проводити довгий літній день без відпочинку.

Для батьків були вироблені певні вимоги, наприклад: не ходити з дітьми далеко, не годувати їх, не саджати на голу землю і т. д. В день побачень кожний вихователь виводив дітей на груповий майданчик, де збиралися батьки дітей даної групи. Чергові діти (з пов'язками на руці) зустрічали батьків біля своїх ділянок. Ділянки прикрашалися прапорцями, зеленими гірляндами, які виготовляли самі діти. Напередодні діти робили букетики лугових і лісних квітів, якими зустрічали батьків; готували букетики у подарунок бабусям, дідусям, братикам і сестричкам. Цим виховували у дітей увагу до своїх близьких, створювали радість чекання зустрічі з ними. Зустрічі були жваві, діти розповідали батькам про своє життя. І якщо спочатку деякі плакали при розставанні, то згодом, коли життя на дачі все більше захоплювало їх, сльози майже припинилися. Велика увага приділялась дітям, до яких не змогли приїхати рідні. Таких дітей з усіх груп ми об'єднували і проводили з ними ігри, танці, давали гостинці.

В дні побачень, під час сну дітей ми провели 2 рази загальні батьківські збори з питань життя дітей на дачі, а в решту днів проводили індивідуальні консультації. Другу половину дня побачень ми, як правило, заповнювали показом самодіяльності дітей. На велику терасу виносили піаніно і діти співали, танцювали, читали вірші. Групками приходили діти з батьками з

лісу, включались у розваги; всі почували себе вільно, як у великій сім'ї. До третього побачення діти середньої групи підготували інсценізацію казки «Дівчинка і ведмідь», а діти інших груп розучили пісні, вірші, танці, присвячені лісу і природі. На четверте побачення кожна група зі своїми батьками і вихователями відправилась в ліс, «по знайомих місцях». Діти показували улюблені місця своїх прогулянок, знайомі лужки, галявинки. В другу половину дня всі дивилися концерт піонерської самодіяльності. На загальних зборах завідуюча зробила інформацію про стан оздоровлення дітей і про план останнього батьківського побачення.

П'яте побачення — останнє — було присвячене дню врожаю і прощання з літом. До цього дня була організована виставка дитячих робіт, результатів праці дітей на городі і в квітнику (вирощені дітьми квіти в вазонах для школи, фото та ін.).

Протягом перебування дітей на дачі зв'язок з батьками підтримувався ще й листуванням. Ще до виїзду на дачу на батьківських зборах ми запропонували батькам писати дітям листи, розповідати в них про життя близьких, про те, чим діти цікавились вдома, передавати привіти товаришів, намагатися зробити листи цікавими для дітей. Багато радості приносили ці звістки дітям. Лист вручали адресату, а читали його, як правило, всім дітям, і всі діти раділи листу свого товариша. Деякі батьки почали писати листи всій групі, іноді віршами. На такі листи ми також відповідали всім колективом. Так зав'язалося цікаве листування.

Велике місце в нашій роботі займали дитячі розваги. Ми знаємо, що радість і веселощі не тільки підвищують настрій дітей, але й являються джерелом життєдіяльності, запорукою здоров'я. Важливим питанням є дозування розваг, бо надмірне захоплення ними може негативно вплинути на нервову систему дитини. Для молодших

дітей ми давали розваги 2 рази на місяць, враховуючи, що побачення з батьками теж навантаження, яке переживали малята декілька днів; для середніх і старших груп — 3—4 рази на місяць теж з врахуванням відвідування батьків. Найбільш зручним часом для проведення різних розваг ми вважаємо другу половину дня, після полудня або у вечірні години, але не перед самим сном.

Приблизний план розваг:

I тиждень

1. Побачення з батьками.
2. Кінофільм «Чук і Гек» (для середньої і старшої груп).

II тиждень

1. Масові ігри і розваги за участю масовика (для всіх груп).
2. Свято піонерського табору (для дітей старших груп).

III тиждень

1. Зустріч з батьками, концерт самодіяльності дітей (для всіх груп).
2. Кінофільм «Лесные были» (для середньої і старшої груп).

IV тиждень

1. Виїзд в дальній ліс (молодша група).
2. Виїзд в зоопарк, розташований недалеко від дачі (середня та старша групи).

V тиждень

1. Зустріч з батьками. Концерт дитячої самодіяльності (казка «Дівчинка і ведмідь» (для всіх груп).
2. В гостях у піонерів (старша група).

VI тиждень

1. Мультиплікаційні фільми (для всіх груп).
2. Концерт самодіяльності дітей старшої групи для середньої групи.

VII тиждень

1. Зустріч з батьками.
2. Концерт піонерської самодіяльності.

VIII тиждень

1. Спектакль міського лялькового театру (для всіх груп)

2. Підготовка до останнього побачення з батьками (плетіння гірлянд, вінків).

IX тиждень

1. Зустріч з батьками. Свято врожаю. Казка «Ріпка» (для всіх груп).

X тиждень

1. Огляд дитячої самодіяльності (всі групи).
2. Кінофільм «Першокласниця» (старша група).

Крім того, проводились і такі види розваг, як ігри, жарти, які включалися у повсякденне життя дітей.

Хочеться зупинитися на святкуванні днів народження дітей, які проходили у нас урочисто і дуже радували дітей. Ми заздалегідь одержували відомості у батьків про дні народження дітей і з великим інтересом готувалися до цих днів. Діти групи, де був іменинник, готували індивідуальні подарунки і виявляли при цьому багато творчості. Хто готував малюнок, хто вирізував з кори, хто майстрував щось з паперу, дівчатка щось шили, вишивали. Інші групи готували колективні подарунки, а на кухні повар випікав пиріг. Влаштовували урочистий полудень, столи святково прибирались, прикрашались букетами квітів. Представники інших груп приходили з привітаннями та подарунками. Частування посиляли в усі групи. Після полудня і привітань організовувалась самодіяльність дітей. Відзначення дня народження приносило багато радості дітям, посилювало почуття дружби.

Чітке виконання режиму, тривале перебування на повітрі, заходи по загартуванню, посильна праця, різноманітні види діяльності, розваги, організовані побачення з батьками сприяли бадьорому, спокійному настрою дітей, зміцнювали їх нервову систему і дали позитивні результати в оздоровленні.